

Mare Kõiva 60

Foto erakogust 2011.

26. veebruaril tähistas 60. sünnipäeva eesti rahvausundi ja folkloori üks parimaid tundjaid, Eesti Kirjandusmuuseumi juhtivteadur ja folkloristika osakonna juhataja Mare Kõiva.

Pärast Elva keskkooli kirjandusklassi lõpetamist 1973. aastal alustas Mare eesti filoloogia õpinguid Tartu ülikoolis, mille lõpetas folkloristina diplomitööga eesti loitsudest 1979. aastal. Õpingute kõrvalt asus ta assistendina tööle toonases Keele ja Kirjanduse Instituudi rahvaluulesektoris. Aastad 1985–1988 möödusid Keele ja Kirjanduse Instituudi juures aspirantuuris, pärast mida jätkas Mare 1988. aastal samas teadurina ja kaitses 1990. aastal Baltimaade folkloristika kaitsmisnõukogus kandidaadiväitekirja *Эстонские заговоры. Классификация и жанровые особенности (Eesti loitsud. Klassifikatsioon ja liigi iseärasused, juhendaja Ülo Tedre)*.

1990. aastal jätkas Mare vanemteaduri ja rahvausundi uurimisrühma juhatajana Keele ja Kirjanduse Instituudi (pärast reorganiseerimist 1993. aastal Eesti Keele Instituudi) rahvaluule osakonnas. Kui Eesti Keele Instituudi rahvaluuleosakond liitus 2000. aastal Eesti Kirjandusmuuseumiga Tartus, hakkas Mare vanemteadurina juhtima muuseumi folkloristika osakonda, olles ühtlasi ka rahvausundi ja meedia uurimisrühma juht.

Mare tohutu tövõime ja hingega pühendumine erialale on erakordsed. Nagu ta ise sageli möönab: “Folklorist on valvel seitsmel päeval nädalas ja 24 tundi ööpäevas.” Mare on rahvaluulega niivõrd kokku kasvanud, et tema tööelu ei eristu eraelust juba ammu. Viie täiskasvanud lapse emana on ta viljakas folklorist, kes lahkub tööpostilt õhtuti enne muuseumiuste sulgemist viimaste seas. On üsna iseloomulik, et ka oma 60. sünnipäeva veetis ta tööpostil – folkloristide kogukonna ja folkloristika keskel Uhtjärve ürgoru Nõiarriigis, kus 26. ja 27. veebruaril tähistati tema juubelit folkloristide üheksanda talvekonverentsiga, mis seekord kandis nime “Folkloor ja sidusus”. Tähtpäevaüritusel esinesid Eesti, Leedu, Läti, Soome, Ungari ja Vene teadlased – Mare head akadeemilised sõbrad, kes sidusid oma ettekandeid sünnipäevalapse laialdaste uurimisteedega. Viimaste hulka kuuluvad näiteks rahvausund, rahvameditsiin, rahva-astronoomia, arheoloogia, internetipärimus, väliseestlaste ja vähemusrahvaste kultuur ning tänapäeva folkloor. Mare huvivaldkonnad, teadmus ja metodoloogilised võtted on äärmiselt laiahaardelised, tal on hea silm uute kultuurinähtuste märkamiseks. Oma osakonna ja kolleegide uurimistöid suunates on ta püüdnud astuda sammukese ajast ees ning vaadanud uurimisainest väga avara pilguga, õhutades ja innustades kolleege interdistsiplinaarsusele ja rahvusvahelisele koostööle.

Kolmekümne viie tööaasta jooksul on Mare silma paistnud folkloristika tulihingelise arendaja, julge eksperimenteerija ja väga paljude loominguliste ideede algatajana. Just Mare ja tema tollaste kolleegide-mõttekaaslaste eestvõttel sai 1995. aastal jalad alla eesti folkloristika server Haldjas (<http://www.folklore.ee>), mis on maailmas üks suuremaid ja omanäolisemaid rahvaluuleservereid, kust leiab eestlaste ja teiste soome-ugri rahvaste pärimuse suuri andmebaase, elektroonilisi publikatsioone ning teavet nii folkloristide kui ka uurimisasutuste kohta.

Mare on aidanud paljudel kolleegidel välja anda raamatuid, loonud avaldamisvõimaluste laiendamiseks kaks rahvusvaheliselt kõrgtasemelist folkloristikaalast teadusajakirja: *Mäetagused: Hüperajakiri* ja *Folklore: Electronic Journal of Folklore*, mille esimesed numbrid nägid ilmavalgust 1996. aastal ja mille peatoimetaja on ta olnud juba 18 aastat. Mare rajatud on väljaandesarjad “Tänapäeva folkloorist” ja “Sator”, 2011. aastal pandi suuresti Mare eestvõttel alus ka uuele rahvusvahelisele usundi- ja loitsuajakirjale *Incantatio: An International Journal of Charms, Charmers and Charming*. Mare on olnud kümnete uurimuste ja väljaannete autor, talvekonverentsil esitleti viimast kogumikku *Through the Ages I: Folklore as a Common Expression of Lingual, Figurative, Emotional and Mental Memory* (Sator 5), mis koondab tema eri aegade väga erinevatel teemadel kirjutatud artikleid.

Esiletõstmist väärivad 2011. aastal kandidaaditöö jaoks läbitöötatud materjali põhjal ilmunud populaarne ja esinduslik väljaanne *Eesti loitsud*, tema koostatud rahvausundi ja -juttude andmebaas “Rehepapp”, eesti rahvakalendri ja tähtpäevade andmebaas “Berta”, Lõuna-Eesti pärimuse portaal “LEPP”, lendvapärimuse andmebaas. Mare on olnud paljude suurokogumiste (nt 1992. ja 2007. aastal korraldatud koolipärimuse kogumisvõistlused) initsiaator ning arvukate folkloori ja rahvausundit puudutavate tele- ja raadiosaadete autor.

Mare kuulub paljude institutsioonide (teadusnõukogudesse, rahvusvaheliste väljaannete toimetuskolleegiumidesse, on rahvusvaheliste erialaseltside ja tööühenduste liige.

Rahvusvaheline koostöö nõuab suurema osa tema suvedest, mis mööduvad konverentsidel ja välitöödel, vahele mahuvad artiklite kirjutamised ja toimetamistööd (enamasti on korraga käsil ikka mitu artiklit ja mitu teemat). Mare juhendamisel on kirjutatud magistritöid ja jõudnud doktoriväitekirja kaitsmiseni Argo Moor, Kärt Summatavet ja Ave Goršič.

Vaieldamatult on Mare andnud olulise panuse eesti rahvuskultuuri, teinud tohutult palju folkloristika üldiseks populariseerimiseks, pidades loenguid äärmiselt laiale kuulajaskonnale õpilastest-õpetajatest pensionärideni välja, käies esinemas nii kursustel, koolides kui ka maaraamatukogudes. Hea kõnelejana on ta nõutud esineja ja ära öelda ei oska ta isegi siis, kui endal aega polegi. Kolleegidele on teada tema väsimatu initsiatiiv, tegutsemistahe ja -haare, kuid samuti tõsiasi, et viimastel aastakümnetel on administratiivtöö neelanud suurema osa tema energiast, seda sageli loometöö arvelt.

26. augustil 1991. aastal on Mare Torma kihelkonnas ekspeditsioonil olles päevikusse kirjutanud: “Kui vähe on tarvis folkloristil õnneks – üks tõeliselt kaunis jutt ja sa oledki tiivuline olend.” Jätkugu kauneid jutte, mis folkloristlikku tegevust tiivustavad! Õnne, jaksu ja tervist olla tiivuline olend, jätkuvate tiivuliste ideede autor ja elluviija!

Piret Voolaid

Vanasõnatähtede tähtpäevi

17. veebruaril tähistas oma 70. juubelisünnipäeva **Wolfgang Mieder**, Vermonti ülikooli professor, kaasaegse parömioloogia megatäht, folklorist ja fraseoloog, germanistika ja medievistika ekspert, enama kui saja vanasõnateemalise raamatu ja üle kolmesaja artikli autor, aastaraamatu *Proverbium: Yearbook of International Proverb Scholarship* ja raamatusarja “Supplement Series to Proverbium” toimetaja, paljude teadusorganisatsioonide liige, väärivate teaduspreemiate laureaat.

Wolfgang Mieder on eesti folkloristide kauaaegne sõber, eesti folkooriajakirjade ja -sarjade toimetuskolleegiumide liige ja kaasautor, eesti parömioloogia entusiastlik mentor, kes on andnud meie uurijaile hinnalisi konsultatsioone, toetanud meie konkursiprojekte, kinkinud meile hulganisti parömioloogilist kirjandust, on meie parömioloogide jt folkloristidega regulaarses kirjavahetuses.

Wolfgang Miederi juubeliks on Christian Grandli ja Kevin McKenna toimetamisel ilmunud pühendusteos “*Bis dat, qui cito dat*” – *Gegengabe in Paremiology, Folklore, Language and Literature. Honoring Wolfgang Mieder on His Seventieth Birthday* (Frankfurt am Main: Peter Lang, 2014).